

LAV VÆKST KOSTER OS 40.000 KR. HVER TIL FORBRUG

▼ AF ØKONOM JENS HJARSBECH, CAND. POLIT.

RESUMÉ

Væksten i dansk økonomi har siden krisen ligget et godt stykke under det historiske gennemsnit. Mens den årlige realvækst i BNP i perioden 1967-2006 var på gennemsnitligt 2,5 pct. og 2,8 pct. i perioden 1994-2006, har den fra 2007 og frem til 2014 ligget på 0,4 pct.

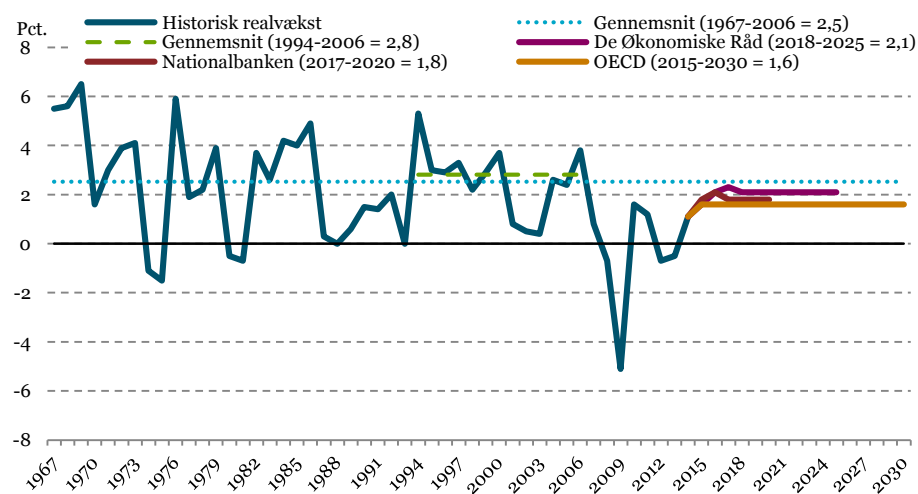
Der har dog været en svag økonomisk fremgang den seneste tid, hvilket kunne give forhåbninger om højere vækstrater fremadrettet. Et af de store problemer for dansk økonomi er dog, at vækstudsigterne for de næste 5-15 år er ganske begrænsede, jf. figur 1. Vismændene i De Økonomiske Råd vurderer, at den potentielle vækst fra 2018 til 2025 er på 2,1 pct. Nationalbanken vurderer en potentiel vækst på 1,8 pct. fra 2017 til 2020, mens OECD vurderer, at den potentielle vækst er 1,6 pct. fra 2015 til 2030. Fælles for vurderingerne er, at de alle ligger et stykke under den historiske vækst.

Vækstudsigterne for de kommende år er meget lave og et stykke under den historiske gennemsnitlige vækst

Hvis væksten i stedet for OECD's skøn på 1,6 pct. bliver som i perioden 1994-2006, vil det betyde 40.000 kr. mere pr. dansker til forbrug.

Figur nr. 1

Historisk og potentiel realvækst i BNP

Kilde: Danmarks Statistik, De Økonomiske Råd, Nationalbanken, OECD og egne beregninger.

BNP og befolkningstilvækst

BNP (eller bruttonationalproduktet) viser den samlede produktion i et land. Sammenlignes BNP-vækst med historiske perioder, bør der tages højde for befolkningstilvæksten, da en øget befolkning normalt vil hæve BNP. Det historiske vækstbillede er dog ikke påvirket i væsentlig grad af øget befolkningstilvækst. Den gennemsnitlige historiske realvækst i BNP pr. indbygger i perioden 1967-2006 er 0,3 procentpoint lavere end realvæksten i BNP pga. en øget befolkning.

Ser vi på vækstudsigterne i et internationalt perspektiv, og korrigerer for befolkningstilvæksten, ser udsigterne for Danmark heller ikke prangende ud. Ifølge OECDs skøn for realvækst i BNP pr. indbygger kommer Danmark til at ligge et stykke under OECD-gennemsnittet, mens sammenlignelige lande som fx Storbritannien, Sverige og Holland kommer til at ligge over, jf. figur 2. Holder OECDs forudsigelser stik, betyder det en væsentlig forøgelse af velstanden i fx Sverige og Storbritannien i forhold til Danmark.

BNP-vækst afhænger af befolkningstilvæksten

De danske vækstudsigter er lave i en international sammenligning

Figur 2

Realvækst i BNP pr. indbygger i udvalgte OECD-lande, 2014-2030

Kilde: OECD.

Omkostninger ved lav vækst

Økonomisk vækst er en forudsætning for, at et samfund bliver mere velstående, og endda at det ikke risikerer at blive *mindre* velstående. En voksende befolkning betyder, at der skal en vis vækst til, for at BNP pr. indbygger ikke falder. Ligeledes er vækst nødvendig for at opretholde en lav ledighed. Som følge af produktivitetsstigninger vil der over tid være brug for færre beskæftigede for at opretholde den samme produktion. Derfor er vækst en forudsætning for, at ledigheden ikke stiger på kort sigt.

Vækst er nødvendig for at opretholde velstanden pga. en stigende befolkning

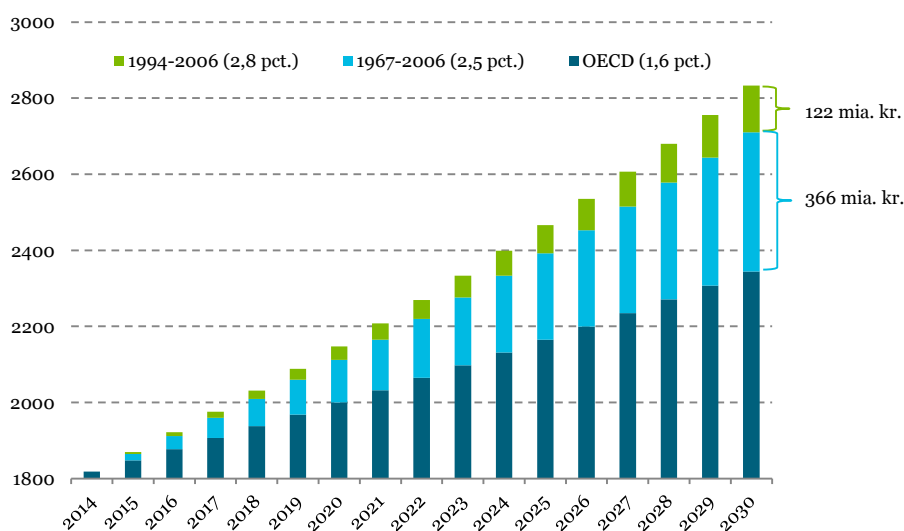
Ambitionen må dog være et samfund, der ikke bare står i stampe, men skaber vækst ud over det nødvendige. Det vil øge velstanden for den enkelte, men også skabe bedre muligheder for fx, at hospitaler kan tilbyde de bedste behandlingsformer, som ofte også er de dyreste.

Hvis væksten de næste 15 år frem til 2030 bliver den samme som det historiske gennemsnit fra 1967-2006, i stedet for OECD's skøn på 1,6 pct., vil det betyde et BNP, der er 366 mia. kr. højere korrigeret for inflation, jf. figur 3. Hvis væksten i stedet bliver som i perioden 1994-2006 vil det lægge yderligere 122 mia. kr. til BNP. Dvs. 488 mia. kr. mere, end hvad OECD forventer. Det svarer til mere end 20 Storebæltsbroer, eller mere end halvdelen af det årlige private forbrug. Hvis den samme andel af BNP, som går til forbrug nu, også går til forbrug i 2030, vil det til den tid betyde 40.000 kr. mere pr. dansker til forbrug.

En vækst de kommende 15 år på niveau med det historiske gennemsnit vil øge velstanden markant

Figur 3

BNP i faste priser 2014-2030

Kilde: Danmarks Statistik, OECD og egne beregninger.

Hvor skal væksten komme fra?

Lidt forsimplet skabes et lands produktion (og dermed BNP) af virksomhederne, disses ansatte og det kapitalapparat, virksomhederne benytter til at fremstille produkter og services. Produktionen kan således øges ved flere beskæftigede (eller flere arbejdstimer pr. beskæftiget), større kapitalapparat, eller ved at blive bedre til at lave produkterne med samme mængde beskæftigede – dvs. produktivitetstigninger.

Et lands produktion skabes af virksomhederne, deres ansatte og deres kapitalapparat

Perioder med høj vækst i Danmark har derfor også været perioder med stigende beskæftigelse og øgede investeringer, jf. figur 4. Den stigende beskæftigelse fra starten af 1990'erne skyldes bl.a. de arbejdsmarkedsreformer, der gennem perioden var med til at øge den strukturelle beskæftigelse. Det var med til at sørge for, at virksomhederne kunne rekruttere arbejdskraft til en stigende produktion. Samme tendens er tydelig for investeringerne. Den gode økonomiske situation gennem 1990'erne og 2000'erne fik virksomhederne til at øge investeringerne for at akkommodere den stigende efterspørgsel og i forventning om øget fremtidigt salg.

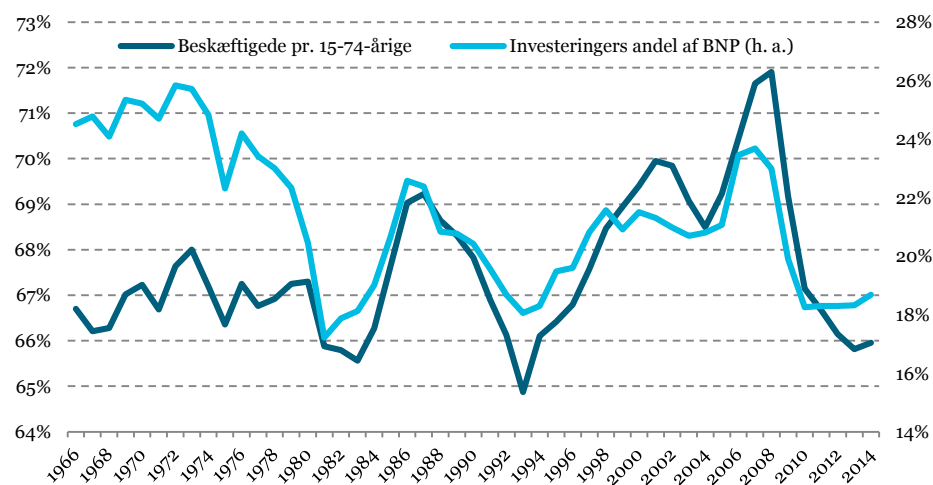
Vækst hænger sammen med øget beskæftigelse og investeringer

Som det også fremgår af figur 4, er både beskæftigelsen og investeringerne faldet til et lavt niveau efter finanskrisen. Det er en naturlig konsekvens af overgangen fra høj- til lavkonjunktur, og faldets størrelse viser tydeligt krisen omfang og dybde. Det betyder dog også, at der er mulighed for fremadrettet at øge både beskæftigelsen og investeringerne med øget vækst til følge.

Beskæftigelse og investeringer faldt kraftigt efter krisen

Figur 4

Beskæftigelse og investeringer

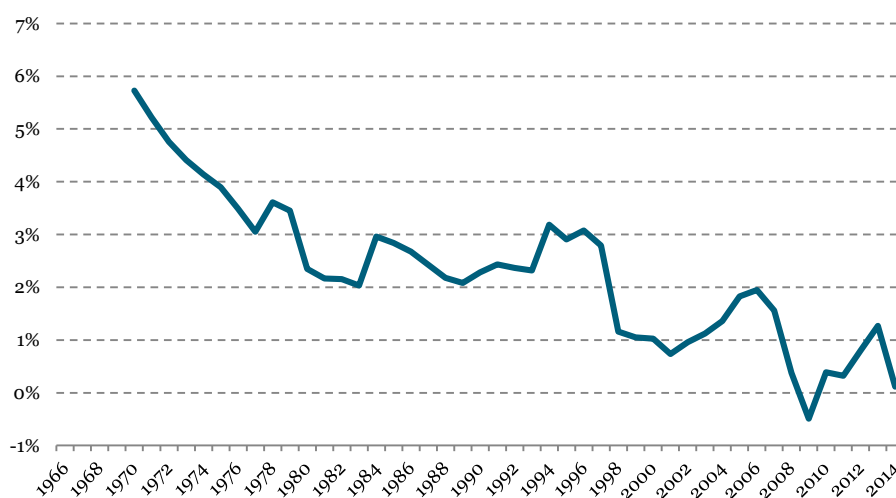
Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger

Ud over øgede investeringer og stigende beskæftigelse er potentialet for produktivitetstigninger en vigtig parameter i vækstudsigterne. Produktivitetstæksten i Danmark er faldet gennem en længere årrække, jf. figur 5. Det er især her, potentialet for højere vækst fremadrettet ligger. Produktiviteten hænger bl.a. sammen med kapitalapparatet og dermed investeringerne. Hvis en investering øger produktionen ved samme mængde arbejdskraft, vil det resultere i en produktivitetstigning. Produktivitetstigninger kan også fremkomme ved, at medarbejderne øger produktionen ved at gøre tingene smartere og bedre. Her er øget uddannelse en vigtig faktor, der kan øge produktiviteten. Endelig kan

Øget produktivitet er vigtigt for øget vækst

produktiviteten øges ved fx at implementere ny teknologi i produktionen (ud over investeringer), organisere arbejdet på en bedre måde osv. Dvs. at øge totalfaktorproduktiviteten.

Figur 5

Produktivitetsvækst

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Anm.: Vækst i antal præsterede timer pr. BNP i faste priser, 4 års glidende gennemsnit.

Fælles for mulighederne for at øge produktiviteten er, at de ofte følges af initiale omkostninger. Det er ikke gratis at investere, uddanne sig mere, gøre tingene på en anden måde eller implementere ny teknologi. Det er derfor vigtigt, at disse omkostninger følges af et afkast, der overstiger omkostningerne.

Hvis vækstpotentialet skal hæves, så det nærmer sig det historiske gennemsnit, kræver det politiske reformer. Reformen, der øger den strukturelle beskæftigelse, og reformer, der øger tilskyndelsen til øget produktivitet. Her tænkes især på væksthæmmende skatter som selskabsskatten og topskatten.¹ Selskabsskatten mindsker bl.a. virksomhedernes tilskyndelse til at foretage investeringer i virksomheden og hæmmer udenlandske investeringer i Danmark. Topskatten mindsker tilskyndelsen til at yde en ekstra indsats, øge sit uddannelsesniveau, hæmmer tilskyndelsen til at blive iværksætter osv.

Hvis vækstpotentialet skal øges, kræver det politiske reformer

Det er i sidste ende virksomhederne, der skaber og øger velstanden i Danmark. Men politikerne kan hjælpe væksten på vej ved at sørge for bedre betingelser for at drive virksomhed, investere, uddanne sig og gøre en ekstra indsats. ▽

▼ OM DENNE UDGAVE

"Lav vækst koster os 40.000 kr. hver til forbrug" er X^{ne} nummer af Dansk Erhvervs Perspektiv i 2014. Redaktionen er afsluttet den 18. november 2015.

▼ OM DANSK ERHVERVS PERSPEKTIV

Dansk Erhvervs Perspektiv udkommer ca. 25 gange årligt og henvender sig til beslutningstagere og meningsdannere på alle niveauer. Ambitionen er at udgøre et kvalificeret og anvendeligt beslutningsgrundlag i forhold til væsentlige, aktuelle udfordringer på alle områder, som har betydning for dansk erhvervsliv og den samfundsøkonomiske udvikling. Det er tilladt at citere fra Dansk Erhvervs Perspektiv med tydelig henvisning til Dansk Erhverv.

▼ ISSN-NR.: 1904-7894

Dansk Erhvervs Perspektiv indgår i det nationale center for registrering af danske periodika, ISSN Danmark, med titlen "Dansk Erhvervs perspektiv: Analyse, økonomi og baggrund (online)"

▼ KVALITETSSIKRING

Troværdigheden aftal og analyser fra Dansk Erhverv er afgørende. Dansk Erhverv gennemfører egne spørgeskemaundersøgelser i overensstemmelse med de internationalt anerkendte guidelines i ICC/ESOMAR, og alle analyser og beregninger gennemgår en kvalitetssikring.

Denne analyse er offentlig tilgængelig via Dansk Erhvervs hjemmeside. Skulle der beklageligvis og trods grundig kvalitetssikring forefindes fejl i analysen, vil disse blive rettet hurtigst muligt og den rettede version lagt på nettet.

▼ KONTAKT

Henvendelser angående analysens konklusioner kan ske til Økonom Jens Hjarsbech på jhj@danskerhverv.dk eller tlf. 3374 6593.

▼ REDAKTION

Underdirektør Geert Laier Christensen (ansv.), cand. scient. pol.; skattepolitisk chef Jacob Ravn, cand. jur.; chefkonsulent Mira Lie Nielsen, cand. oecon.; chefkonsulent Malthé Mikkel Munkøe, cand. scient. pol., MA; politisk konsulent Morten Jarlbæk Pedersen, cand. scient. pol, ph.d.-stip.; økonom Jens Uhrskov Hjarsbech, cand. polit. og direktionssekretær Lotte Holmstrup.

▼ NOTER

ⁱ Produktivitetskommissionen vurderer selskabsskatten og indkomstskatterne som de mest væksthæmmende skatter (Produktivtetskommissionens slutrapport s. 116). Af indkomstskatterne er topskatten den mest væksthæmmende, da det er den skat, der i mest udpræget grad straffer produktivitetsfremmende adfærd hos lønmodtageren.